

MAJA PERFILJEVA, pjesnikinja

Onoj koja živi u svojim pjesmama
Povodom odlaska pjesnikinje Maje Perfiljeve

Zasigurno je mnoge dirnuo odlazak Maje Perfiljeve (1941–2019), proslavljene autorice stihova pionira jugoslavenskog rock-a, sarajevskih Indexa, ali i mnogih popularnih pjesama regionalne scene – neke se smatraju i klasicima. Pri tome se može govoriti o njezinoj obitelji (sestrama Asji, Nadi...), glazbenim suradnicima, pa onda prijateljima, učenicima kojima je predavala hrvatski jezik i književnost u zagrebačkim školama, a napose brojnim slušateljima – ljubiteljima pjesama koje je napisala. Iako je ona prilično poznata u glazbenim krugovima, dojmljiva je pomisao kako mnogi ni ne znaju koja i kakva se to pjesnikinja „krije“ iza stihova neponovljivo legendarnih naslova „Da sam ja netko“, „Sanjam“ i „Voljela je sjaj u travi“ (Indexi), „Bokeljska noć“ (Vice Vukov), „Put do zvijezda“ (Josipa Lisac) ili pak u novijim izvedbama „Ako te ikada sretnem“ (Silente), „Okus pelina“ (Marko Prentić), „Uspavanka“ i „Ja biram“ (Dušanka Belada), „Balada“ (Vesna Pisarović)... Pisala je i za Radojku Šverko, Zdenku Kovačićek, Gabi Novak... Neki naslovi pokazuju da Majine pjesme nisu obilježile isključivo razdoblje jugoslavenske pop-rock glazbe, nego su gotovo izvanvremenski. Pjevačici Vesni Pisarović Maja Perfiljeva bila je inspiracija, ali i suradnička podrška kada je radila na svom nedavno objavljenom albumu „The Great Yugoslav Songbook“ ili „Naša velika pjesmarica“ koji je odraz njezina ugledanja na popularnu domaću glazbu pedesetih i šezdesetih te senzibiliteta za aktualna eksperimentalna glazbena kretanja u Europi.

Kada odu osobe ili ličnosti čija nas prisutnost oplemeni, katkad dio njih još intenzivnije nastavi živjeti u našem životu. Čuvamo to kao baštinu duha. Govoriti o Maji Perfiljevoj čini se da je gotovo nemoguće bez osobne relacije. Susret s njom zbio se u Boki kotorskoj, u njezinu rodnom gradu Tivtu gdje je dolazila iz Zagreba tijekom ljeta na odmor. Maja je ustvari imala dvije adrese, ljetnu tivatsku i zimsku zagrebačku. U Tivtu je stvarala i napisala neke antologijske pjesme. Među onima posvećenim Boki posebno se ističe „Bokeljska noć“ koja predstavlja svojevrsnu himnu istoimene manifestacije koja predstavlja nematerijalno kulturno dobro Crne Gore. Zanimljivo je što je tu pjesmu napisala po slikama i utiscima sestre koja joj je pričala što je vidjela i kako se provela na toj veličanstvenoj noći kada čitav grad slavi i pozorno prati okićene barke kako plove Kotorskim zaljevom. Zlatni jubilej pjesme „Bokeljska noć“, odnosno pedeseta obljetnica od nastanka i pobjede na Splitskom festivalu, svečano je proslavljena u srpnju 2016. godine u Tivtu. Uz Majin nastup večer su obogatile izvedbe popularnih glazbenika iz Hrvatske, Crne Gore i Srbije (Radmila Karaklajić, Marko Prentić, Tibor Karamehmedović, Dušanka Belada, Anita Popović, Nikola Trtica, Stefan Čelanović, Andrijana Božović). Nije naodmet istaknuti kako je ona i u Zagrebu živjela Boku kotorsku. To se moglo uočiti u njezinu stanu na Ribnjaku u kojemu je ozračje Boke uprisutnjeno na njezinim slikama, a sam stan uređen je na sličan način kao onaj na Pinama u Tivtu u koji je svoje prijatelje ljubazno i gostoljubivo pozivala.

Uz pjesništvo i književnost, (zbirke „Izvor“, „Samo jedan život imam“, knjiga za mlade i odrasle „Moj tajanstveni dječak“) Maja Perfiljeva njegovala je i senzibilitete i potrebu za likovnim izražavanjem, ponajprije slikanjem na svili. Osobito se ističu njezini prikazi Boke kotorske, osamljenih barki u moru, dva otočića u Zaljevu, vizura koje su davala brda oko Veriga te Maji svojstvena plavetna, narančasta ili noćno-zvezdana prostranstva snovitih imaginacija.

U svili si je Maja dizajnirala i krojila odjeću. Kreirala je prostor u kojem živi što se činilo da je bilo iz potrebe da umakne onoj pasivnosti koja obično ljude zahvati kada svoju okolinu uzimaju „zdravo za gotovo“ (kod Maje to nikada nije bio slučaj!). Time je i nastanak njezinih radova imao istovremeno privatnu pobudu, praktičnu namjenu, a pokazatelj je i njezine urođene potrebe za lijepim. Voljela je šešire, kapute, šalove, lijepe stvari i fine materijale. Sve ih je pomno godinama skupljala, čuvala, dugo nosila i rado pokazivala. Bila je prava dama. Čuvala je i njegovala uspomene na svoju obitelj, nagrade i priznanja koja su joj mnogo značila – ponajprije radi poticaja da i dalje stvara i mašta. Gotovo dječje ili naivno (što je odlika onih rijetkih umjetnika), odnosno do kraja i bezrezervno živjela je za svoje pjesme. I svi „znakovi života“ tih pjesama tako su je iskreno radovali da su bili čisto zarazni.

Kakva sjeta usred ljeta

Majin odlazak – kakva sjeta usred ljeta, i to ljeta kojeg je ona toliko voljela. Bilo je neponovljivo pa i čudesno kako je samo mogla i u svojim ozbiljnim godinama tako neumorno plivati dvaput dnevno, koliko je voljela more, koliko je rado boravila u Tivtu, sjedila u svom vrtu s cvijećem, govorila o svom životu u Zagrebu, suprugu Hegedušiću, o Indexima i susretima i druženjima s glazbenim umjetnicima koje je cijenila. Govorila je s posebnim žarom o svom znakovitom susretu s grupom Indexi na Opatijskom festivalu 1968. godine – susretu koji se pokazao afirmativnim za Maju kao tekstopisateljicu, a napose o „spoju“ s vokalom, Davorinom Popovićem koji je tako dobro umio izraziti emociju njezinih stihova. Sjedili bismo u jutarnjim satima na kavi u hladovini terase tivatskog hotela „Mimoza“ (sagrađenog 1958. godine prema projektu Miroslava Begovića koji je nedavno srušen), a Maja bi znala proći vraćajući se s plaže. Običavala bi nositi svijetlo-plave odjevne kombinacije koje je, naravno,

sama skrojila, s plavim šešišrom na glavi jer se ljetno sunce brzo i intenzivno uspinjalo. Ugledavši nas, uskoro bi se vedro pridružila i počeli bismo razgovore... Voljela se družiti, a druženja s Majom morala su imati istovremeno uz osobnu i kreativnu notu, a katkad bi bila obilježena obiteljskim, privatnim spomenom. Slikala nas je (uz sestru Anu) u Tivtu u ljeto 2016. godine, u barki kako plovimo Zaljevom. Zadržljivo da iako joj je zadavala ta slika i „muke“ jer je bilo kolovoški sparno i vruće, ona je neumorno na njoj radila jer je žarko željela sačuvati uspomenu na naša, tada intenzivna, prijateljska druženja. Dojmljivo je kako je doživljaj topline prenosila u boje prikazavši nebo užeglo od sunca dok se odsijava u moru. Je li uopće nužno dijeliti te brojne, nepovnljive trenutke i uspomene na susrete koji bi opet, čini se, samo išli u prilog njezinoj već ranije okarakteriziranoj osobnosti, osobnosti od koje su i brojni drugi mladi ljudi mnogo baštinili.

Maja je voljela povezivati ljude, surađivati s glazbenicima s kojima se povezala po liniji senzibiliteta, a ne nekih izvanjskih koristi. Pri tome je kod nje izraženo bilo prepoznavanje i afirmiranje mladih talenata. U prijelomnom razdoblju svoje karijere s Majom se povezao i surađivao Tibor Karamehmedović, inače solo izvođač i vokal grupe Silente, koji je povodom njezine smrti na svom Facebook profilu istaknuo kako mu je to bila prva pjesnička suradnja s nekim drugim tko nije bio njegov brat Sanin. Kasnije je još u razgovoru za pripremu ovog prikaza kazao da, iako mu je Maja ponudila da slobodno izabere neku njezinu pjesmu i uglazbi je, pjesma je izabrala njega. Intrigantno. Tibor o tome kaže: „Taj je tekst za mene izvan ovoga svijeta. ...*Poželim tada da imam nekog / s kim mogu da pričam o tebi / da ne lutam vječno stazama davnim / na kojim smo nekad se sreli...* Sve se poklopilo. Primjerice, kada je recitirala tu pjesmu na Zlatnom jubileju pjesme „Bokeljska noć“ u Tivtu, Maja recitira identično kako ja pjevam. Sve su stanke i silazni tonovi isti.

Pogodili smo se na nekoj suludoj razini. To je sveto za mene. Drhtim pred tim.“

Maja je posvećeno pratila „život svojih pjesama“ i birala autore izvedbi. Ne samo da je afirmirala druge, nego je imala i svoje radne principe u kojima je naročito držala do etičnosti i dostojanstva tuđeg rada.

Rado je surađivao s njom i nekadašnji član crnogorske grupe *No name*, klasični gitarist Marko Prentić. Svoj doživljaj Majina odlaska znakovito je približio riječima: „Nisam doživljavao da ona ima ozbiljne godine. Zapravo, gledajući nju shvatio sam koliko i nisu bitne. Taj njen duh... kao neka djevojčica, puna života je bila. Vjerovao sam da imamo još mnogo toga da podijelimo.“ Ipak, ostaje nam da slušajući njezine pjesme i dalje dijelimo i povezujemo zajednički svijet.

Maja Perfiljeva izražavala je veliku ljubav za život jer joj je bio važan život u ljubavi – o kojoj je pjevala i govorila, a još najviše tako rado maštala. To su, čini se i temeljne odrednice koje objašnjavaju njezin put koji sam imala priliku donekle upoznati, ali i ne samo put, nego i poezija kroz koju se provlači *perfiljevski* izražena prolazna ljepota jednostavnosti, snovitosti i nostalgije te čežnje za trajnom, vječnom ljubavi. Voljela je govoriti o svom životu i još više o porijeklu, ocu iz Rusije, kako je stigao do Tivta i zaprosio njezinu majku. To je uvijek činila na neki topao pripovjedački način, a imala je rijetko nježan, upravo kakav se može činiti da i treba biti, pjesnički glas. I ako je nekome ona bila na prvi dojam neobična, nije mogao umaći pounutarnjenju onoga što je govorila, jer govorila je iz srca. Tako je ulazila u živote ljudi ondje gdje nisu ni očekivali. Slično je tako i s njezinom poezijom kojom dopire do svojih slušatelja i čitatelja, na način oslobođen od svega prizemnog. Možda baš zato svrstavamo ove pjesme često u kategoriju klasika, poput poznate *Da sam ja netko* za koju je govorila da je najviše ponosna, a upravo je kroz reputaciju i život ove pjesme, ona i postala *Netko*.

Da sam ja netko

Da sam ja netko
pozvala bih sve dječake
dala bi im igračke
i pustila ih da se cijeli dan
igraju i jure.
Radili bi divne stvari
prekratki bi bili sati
voljeli bi svoje škole đaci.
da sam ja netko!

Da sam ja netko
svim majkama bih
izbrisala bore učinila da očevi ih vole
davu ljubav da im vrate
i da mirno žive svoje sate
da sam ja netko!

Da sam ja netko
ne bi, ne bi ljudi
život proklinjali
sve bi ruže zemlji poklanjali –
kako bi se živjelo
i kako bi se voljelo
i kako bi dobro bilo
da sam ja netko!

Da sam ja netko
svim majkama bih
izbrisala bore
i vratila im sinove heroje
neka opet kao prije
budu samo djeca
svoje majke –
da sam, da sam ja netko!

Autorica: Nevenka Šarčević, Prometej.ba
(uz saglasnost za objavljivanje u ovoj knjizi)

2019.